

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ З ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО

Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції

**“ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ
МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ У СВІТОВИЙ ОСВІТНІЙ
ПРОСТІР”**

21-22 травня 2009 року

Тернопіль
ТДМУ
“Укрмедкнига”
2009

УДК 614.253.52(07.07)

Відповідальний за випуск: проф. Мисула І.Р.

Проблеми інтеграції української медичної освіти у світовий освітній простір/ Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції. – Тернопіль : ТДМУ, 2009. – 314 с.

фундаментальних наук, або можуть торкатися менш відомих чи гіпотетичних ситуацій. Такі тестові завдання ефективно зміщують фокус оцінки зі знання ізольованих фактів на використання принципів фундаментальних наук для вирішення проблем. Отже, використання клінічних та лабораторних ситуацій для оцінки застосування знань має декілька переваг. По-перше, «зовнішня валідність» іспиту значно підвищується за рахунок використання тестових завдань, зорієнтованих на «вирішення проблем». По-друге, більш вірогідно, що тестові завдання будуть фокусуватись на важливій інформації, а не на тривіальній. І по-третє, такі ситуації допомагають виявити тих іспитуємих, що запам'ятали великий обсяг фактичної інформації, проте неспроможні ефективно використовувати її.

При складанні тестових завдань для модульних контролів доцільним є використання експериментальних та клінічних ситуацій, що фокусують завдання на тих ключових концепціях або принципах, які являються обов'язковими для всіх, хто складає іспит. На наш погляд, доцільною є перевірка того матеріалу, який є актуальним для вивчення на наступних клінічних курсах, підчас післядипломної підготовки і пізніше. Також не треба зосереджуватись на малодоступних чи цікавих темах, що не є необхідними, і уникати завдань, що потребують тільки запам'ятовування окремих фактів.

УДК378. 147. 388. 001. 76

Філімонов В. І., Степанова Н. В., Бессараб Г. І., Мирна А. І.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ ЯК СКЛАДОВА ЯКОСТІ НАВЧАННЯ

Запорізький державний медичний університет

Значне збільшення годин на самостійну роботу студентів під контролем викладача обумовлює необхідність належного забезпечення на кафедрах цього виду навчальної технології. Співвідношення викладач-студент повинно бути приведено до норм ЕС - 1: 5 та в педагогічному навантаженні викладачів повинні бути години для контролю самостійної роботи студента

Ключові слова: самостійна робота студентів, педагогічне навантаження,

Значительное увеличение часов самостоятельной работы студентов под контролем преподавателя обуславливает необходимость должного обеспечения на кафедрах этого вида учебной технологии. Соотношение преподаватель-студент должно быть приведено к норме ЕС -1: 5 и в педагогическую нагрузку преподавателей необходимо включить часы контроля самостоятельной работы студентов.

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов, педагогическая нагрузка.

Significant academic hours increase of students' independent work under teacher's control causes the necessity of proper provision of this kind of teaching technology at the Chairs. The proportion a teacher-a student should be normalized in such a way: ЕС - 1: 5. Besides the hours for controlling students' independent work should be included into a teaching loading.

Key words: students' independent work, a teaching loading.

В стратегії і тактиці розвитку медичної освіти в Україні в контексті Болонського процесу велика увага приділяється впровадженню навчальної технології в системі ECTS (Європейська кредитно-трансферна система) яка дозволяє забезпечити високу якість навчання як на клінічних, так і на теоретичних кафедрах. ECTS є умовною одиницею виміру навчального навантаження та одиницею його застосування студентом. ECTS-це наріжний камінь реорганізації навчальних планів і програм. Основними принципами ECTS є те, що академічний рік складається з 60 залікових одиниць (кредитів), що дорівнюється 40 навчальним тижням, або 1600 обов'язковим годинам. При цьому відсутні сесії з днями підготовки та консультаціями до іспитів, але посилюється самостійний вид навчальної діяльності в годинах: все це самостійна і повсякденна, в рамках обов'язкових 24-28 годин, аудиторна діяльність. Залікова одиниця ECTS містить всі види робіт студента: аудиторну, самостійну, підготовку до підсумкового контролю, участь і доповіді у конференціях, науковій роботі кафедри, написання статей і т. ін. Головною загальною тенденцією у розподілу годин навчального навантаження є значне збільшення самостійної роботи студента, але під контролем викладача. Головне те, що студент у ці навчальні години повинен засвоїти теоретичний матеріал та навчитися з допомогою викладача застосовувати свої набуті теоретичні знання з дисципліни у вирішенні практичних завдань, а саме, вміти проводити дослідження тих чи інших фізіологічних функцій, проаналізувати отримані результати, обґрунтувати та зробити висновки, скласти план дослідження і т. ін.

Таке збільшення годин самостійної роботи студентів обумовлює необхідність у адекватному забезпеченні цього аспекту навчання учбово-методичними посібниками та матеріально-технічними засобами і не тільки цим.

Основними пунктами навчальної технології в системі ECTS є: 1 -індивідуальний навчальний план; 2-значна частина самостійної роботи, що контролюється викладачем; 3-об'єктивні методи оцінки успішності; 4-прозора система шкал оцінок; 5-структурований в кредитах навчальний план; 6-модульна система навчання; 7-рейтингова система оцінок за багатобальними шкалами; 8-перехід від пасивних до активних форм навчання.

І якщо 1, 3, 4, 5, 6, 7 пункти цієї навчальної технології досить безболісно для студентів і викладачів кафедри вдалося впровадити, то 2 та 8 пункти вимагають ретельного обміркування та пошуку можливостей впровадження та забезпечення. Постають питання: «Як може контролювати самостійну роботу студентів викладач, якщо у його педагогічному навантаженні немає годин контролю самостійної роботи студентів? ». На наш погляд у індивідуальному педагогічному навантаженні кожного викладача повинні бути ці години роботи і входити в загальний розклад робочих годин (лекцій, практичних занять) з виділенням аудиторії для проведення цього вищу педагогічної праці, так як окрім спілкування студент-викладач під час самостійної роботи студент повинен оволодіти і практичними навичками(освоїти методики дослідження тих чи інших фізіологічних функцій на сучасному обладнанні, обстеження хворого та інше).

Друге суттєве питання: «Яке навантаження повинно бути у викладача і як його врахувати по годинах або по кількості студентів, і як при цьому враховувати навантаження по контролю самостійної роботи студента?». Відповідь на це запитання може бути дана тільки тоді, коли буде вирішено одне з тактичних завдань розвитку медичної освіти в Україні, а саме, встановлення співвідношення викладач-студент на рівні ЄС -1: 5. Саме тоді, на наш погляд, є сенс збільшенні обсягу самостійної роботи студента (друге тактичне завдання розвитку медичної освіти в Україні), так як підвищиться рівень індивідуальної роботи викладача зі студентом, а це дозволить досягти гідного рівня ефективності навчання під час самостійної роботи.

Значні труднощі з організацією самостійної роботи на кафедрі виникають і у зв'язку з низькою оснащеністю сучасними засобами навчання. Матеріально-технічна база кафедри повинна бути значно удосконалена, тому що розроблені учбово-методичні матеріали для самостійної роботи студентів не можуть повністю забезпечити високу ефективність цього аспекту навчального процесу.

Щодо переходу від пасивних форм навчання до активних (пункт 8 навчальної технології ECTS), то він поступово приживається в нашому студентському та викладацькому середовищі. Рішення та, особливо, складання студентами ситуаційних задач, тестів, перегляд учбових фільмів, використання комп'ютерних учбових програм на наш погляд є хорошою формою активного навчання на теоретичних кафедрах.

Таким чином, для забезпечення високої якості навчання необхідно підвищити рівень ефективності самостійної роботи студента (враховуючи велику кількість цих учбових годин). Для цього співвідношення викладач-студент повинно бути приведено до норми ЄС -1: 5, що забезпечить оптимізацію рівню індивідуальної роботи викладача зі студентом під час самостійної роботи, та вирішити питання з виділенням окремих годин у педагогічному навантаженні і розкладі аудиторних годин викладачів для контролю самостійної роботи студентів.

Підвищення матеріально-технічного забезпечення теоретичних кафедр сучасним діагностичним обладнанням та комп'ютерною технікою дозволить значно покращити якість навчання.

Література

1. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальна програма / М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук та ін. - К. - Тернопіль, 2004. - 18 С.
2. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук та ін.; за ред. В. Г. Кременя. - Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2004. - 384 С.
3. Журавський В. С., Згуровський М. З. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. - К.: Політехніка, 2003. - 200 С.
4. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003-2004 рр.) / М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук та ін.; За ред. В. Г. Кременя. - К. - Тернопіль, 2004. - 147 С.
5. Пидаев А. В., Передерий В. Г. Болонский процесс в Европе. Что это такое и нужен ли он Украине? Возможна ли интеграция медицинского образования Украины в Европейское образовательное пространство? - К., 2004. - 192 С.

УДК 37: 371: 372: 373

Філоненко М. М.

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ЗА МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВОЮ ТЕХНОЛОГІЄЮ НАВЧАННЯ

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

В роботі визначено інноваційні методи, які варто запроваджувати в умовах реорганізації освітнього простору. Охарактеризовано основні категорії навчального процесу.

Ключові слова: інтеграція, глобалізація, професійна підготовка, інноваційні методи, інтенсифікація навчального процесу, компоненти навчального процесу.

В работе определены инновационные методы, которые важно использовать в условиях реорганизации образовательного пространства. Дана характеристика основным современным категориям образования.

Ключевые слова: интеграция, глобализация, профессиональная подготовка, инновационные методы, интенсификация образования, компоненты учебного процесса, этапы усвоения новых знаний.

In-process certainly innovative method, which it costs to inculcate in the conditions of reorganization of educational space. The basic categories of educational process are described.

Key words: integration, globalization, professional preparation, innovative methods, intensification of educational process, components of educational process.

Постановка проблеми

Підготовка сучасних кадрів вищої освіти, у відповідності до вимог ринкового середовища, потребує удосконалення змісту, методів і форм навчального процесу. Зараз виробництву потрібен соціально мобільний фахівець, здатний професійно переміщуватися як угору по вертикальних ієрархічних сходах у своїй галузі, так і по паралелі - із однієї галузі до іншої.

Аналіз останніх досліджень

Багатьма дослідженнями в галузі педагогіки доведено, що тільки активний навчальний процес є базовою основою формування висококваліфікованих спеціалістів. Кожну з форм навчання можна зробити досить активною, якщо викладач розглядає організацію навчального процесу з точки зору принципів стимулювання активності студентів і бінарності (участі в

Попов О. Г., Десятський В. В., Кошельник О. Л., Ославська Т. М., Горovenko В. І. НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС НА КАФЕДРІ ОПЕРАТИВНОЇ ХІРУРГІЇ ТА ТОПОГРАФІЧНОЇ АНАТОМІЇ В УМОВАХ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ.....	115
Посахова К. А., Олецук О. М., Мосейчук І. П., Цицюра Р. І., Черняшова В. В., Шевчук О. О., Вольська А. С., Яремчук О. З. ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ЗА ПРОГРАМОЮ MOODLE ПРИ ВИКЛАДАННІ ФАРМАКОЛОГІЇ.....	117
Проніна О. М., Половик О. Ю., Скрипніков М. С., Данильченко С. І., Білич А. М. ПРИНЦИПИ ТА ОСОБЛИВОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА У КРЕДИТНО-МОДУЛЬНІЙ СИСТЕМІ НАВЧАННЯ ЯК ОДИН ІЗ СКЛАДНИКІВ БЕЗПЕРЕРВНОГО ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО РІВНЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ.....	118
Протченко П. З., Головатюк О. Д., Грузевський О. А., Кольцова І. Г. ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ НА КАФЕДРІ МІКРОБІОЛОГІЇ, ВІРУСОЛОГІЇ ТА ІМУНОЛОГІЇ.....	119
Ройко Н. В., Новосельцева Т. В., Черняк В. В., Ніколенко Л. Г., Проскурня С. А., Сидоренко І. І. ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ НА КАФЕДРІ ПАТОЛОГІЧНОЇ АНАТОМІЇ: ДОСЯГНЕННЯ ТА НЕДОЛІКИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ.....	120
Рудень В. В., Москвяк Є. Й., Кривко Ю. Я. ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ “КЕЙС-МЕТОД” (CASE STUDY) ЯК ІНТЕРАКТИВНА ФОРМА НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ НА КАФЕДРІ СОЦІАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ, ЕКОНОМІКИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО.....	122
Сидоренко М. М., Троянський В. А. ВИВЧЕННЯ ФІЛОСОФІЇ ЗА КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ: ПРОБЛЕМИ, ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ.....	125
Сирцов В. К., Федосєєва О. В., Євтушенко В. М. НОВИЙ ОСВІТНІЙ СТАНДАРТ МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ГІСТОЛОГІЇ ЗГІДНО З КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ.....	127
Сіліна Т. М., Куц О. Г., Лісничка А. М., Єреміна А. К., Сепітон В. Д. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ.....	128
Сливко Е. І., Іванченко О. З., Мельнікова О. З. РОЛЬ МОТИВАЦІЇ І ПРОБЛЕМНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ “МЕДИЧНОЇ І БІОЛОГІЧНОЇ ФІЗИКИ” ЗА УМОВ ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ.....	129
Слободян Н. Є., Даньчак О. В. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ З ФАРМАКОЛОГІЇ.....	130
Таралло В. Л., Кардаш В. Е., Ревенко Ж. А., Білик І. С., Понцак С. І., Навчук І. В. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ НА 4 КУРСІ МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ СОЦІАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: ДОСВІД ІНТЕГРАЦІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР.....	131
Ульянцєва О. А., Арнаутова Л. В. ДОСВІД СКЛАДАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ ЗАСВОЄННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ У РАМКАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ.....	133
Філімонов В. І., Степанова Н. В., Бессараб Г. І., Мирна А. І. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ ЯК СКЛАДОВА ЯКОСТІ НАВЧАННЯ.....	134
Філоненко М. М. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ЗА МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВОЮ ТЕХНОЛОГІЄЮ НАВЧАННЯ.....	135
Флекей П. П., Киричок О. М., Ремінецький Б. Я., Ющак В. М., Говда Р. В. ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ З СВІТОВИМ ОСВІТНІМ ПРОСТОРОМ.....	137
Хара М. Р., Файфура В. В., Бондаренко Ю. І., Дзига С. В., Чарнош С. М., Сатурська Г. С., Усинський Р. С., Пелих В. Є., Дорохіна А. М. ПРО ДОЦІЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ ЄДИНОГО БАНКУ ТЕСТІВ МНОЖИННОГО ВИБОРУ.....	138